

RAMAKRISHNA MISSION VIDYAMANDIRA

(Residential Autonomous College under University of Calcutta)

B.A./B.SC. FIFTH SEMESTER EXAMINATION, DECEMBER 2012

THIRD YEAR

SANSKRIT (Honours)

Date : 15/12/2012

Time : 10.30 am – 2.30 pm

Paper : V

Full Marks : 100

1. Translate into English or Bengali **any two** of the following mantras : [5×2]
 - a) उप त्वाग्ने दिवेदिवे
दोषावस्तर्धिया वयम्।
नमो भरन्त एमसि॥
 - b) सं गच्छध्वं सं वदध्वं
सं वो मनांसि जानताम्।
देवा भागं यथा पूर्वे
सज्जानाना उपासते॥
 - c) अहं राष्ट्री संगमनी वसूनां
चिकितुषी प्रथमा यज्ञियानाम्।
तां मा देवा व्यदधुः पुरुत्रा
भूरिस्थात्रां भूर्यवेशयन्तीम्॥
 - d) येन द्यौरूग्रा पृथिवी च दुल्हा
येन स्वः स्तभितं येन नाकः।
यो अन्तरिक्षे रजसो विमानः
कस्मै देवाय हविषा विधेम॥
2. Answer **any one** of the following : [10]
 - a) Who is the deity of the first hymn of the R̥gveda? Who is the seer of that hymn? How many mantras are comprised in that hymn? Discuss the characteristic feature of this deity with apt quotations from your text. [1+1+1+7]
 - b) “मया सो अन्नमति यो विपश्यति-” Who is referred to here by ‘मया’? To which hymn does it belong? Who is the deity of that hymn? Bring out the implication of that hymn in your own words. [1+1+1+7]
3. Explain in Sanskrit **any one** of the following verses. [6]
 - a) राजन्तमध्वराणां
गोपामृतस्य दीदिविम्।
वर्धमानं स्वे दमे॥
 - b) य आत्मदा बलदा यस्य विश्व
उपासते प्रशिषं यस्य देवाः।
यस्य छायामृतं यस्य मृत्युः
कस्मै देवाय हविषा विधेम॥
4. a) Comment grammatically on **any two** of the following : [2×2]
पूर्वेभिः, दिवेदिवे, श्रुधि, दाधार
Or,
b) Write ritualistic notes on **any two** : [2×2]
अनुवाक्या, आधानम्, याज्या, विनियोगः

Or,

c) Explain **any one** of the following extracts :

[4]

- i) तस्मिन् सूक्ते प्रथमाया ऋचो द्वितीयस्यां पवमानेष्टौ स्विष्टकृतो याज्यात्वेन विनियोगः ।
- ii) अग्नीषोमप्रणयने 'उप त्वाग्ने' इत्यादिकोऽनुवचनीयस्तृचः ।

5. Give the padapāṭha of either the verse in Q.1(a) or 3(b).

[5]

6. Answer **any one** of the following questions :

[10]

- a) Bring out the points of difference between the usage of Vedic and classical upasarga with a note on their similarity. [6+4]
- b) What is the main difference between संहितापाठ and पदपाठ ? Which one is आर्षेय and which one is अनार्षेय ? Name two more अनार्षेयपाठ-s. Discuss with examples two cases of सर्वानुदात्त । [2+2+2+4]

Or,

Write short notes on **any two** :

[2×5]

- a) Use of इति in padapāṭha.
- b) कम्पस्वर
- c) Use of अवग्रह
- d) Infinitives

7. Give the classical Sanskrit equivalents in Devanāgarī script for **any five** of the following :

[1×5]

श्रुधि, विश्वा, रुद्रेभिः, महिना, दृष्टाय, पृच्छमानः, आगमत्, अश्रवत्, मध्वा, उभा ।

8. Answer **any one** of the following :

[10]

- a) Write a note on the varieties and utility of forts as enumerated in chapter VII of the Manusmṛhitā. Which one is considered the best and why? [8+2]
- b) Give an idea about the rules of warfare in ancient India as stated in chapter VII of the Manusmṛhitā.

9. Explain in Sanskrit **any one** of the following verses.

[7]

- a) यस्य प्रसादे पद्मा श्रीर्विजयश्च पराक्रमे ।
मृत्युश्च वसति क्रोधे सर्वतेजोमयो हि सः ॥
- b) दूत एव हि सन्धत्ते भिनत्येव च संहतान् ।
दूतस्तत् कुरुते कर्म भिद्यन्ते येन मानवाः ॥

10. Translate **any one** of the following into Bengali or English :

[5]

- a) तस्यार्थे सर्वभूतानां गोप्तारं धर्ममात्मजम् ।
ब्रह्मतेजोमयं दण्डमसृजत् पूर्वमीश्वरः ॥
- b) मौलाञ् शास्त्रविदः शूराल्लब्धलक्ष्यान् कुलोद्गतान् ।
सचिवान् सप्त चाष्टौ वा प्रकुर्वीत परीक्षितान् ॥

11. Write short notes on **any one** :

[3]

तौर्यत्रिकम्, जाङ्गलदेशः

12. Answer **any one** of the following :

[12]

- a) “चतस्र एव विद्या इति कौटिल्यः” —What are these four branches of learning? How does Kautilya establish this view? Discuss according to Kautilya the utility of any two branches of learning in ancient Indian society. [2+4+6]
- b) Mention the different opinions of the predecessors of Kautilya on the selection of amātyas. What is the opinion of Kautilya in this matter? [9+3]

13. Translate into Bengali or English **any one** of the following :

[7]

a) सांख्यं योगो लोकायतं चेत्यान्वीक्षिकी। धर्माधर्मौ त्रय्याम्। अर्थानर्थौ वार्तायाम्। नयापनयौ दण्डनीत्याम्। बलाबले चैतासां हेतुभिरन्वीक्षमाणान्वीक्षिकी लोकस्योपकरोति।

प्रदीपः सर्वशास्त्राणामुपायः सर्वकर्मणाम्।

आश्रयः सर्वधर्माणां शश्वदान्वीक्षिकी मता।।

b) वसेदविसृष्टः, पूजया नोत्सिक्तः, परेषु बलित्वं न मन्येत, वाक्यमनिष्टं सहेत, स्त्रियः पानं च वर्जयेत्, एकः शयीतः, सुप्तमत्तयोर्हि भावज्ञानं दृष्टम्। कृत्यपक्षोपजापमकृत्यपक्षे गूढप्रणिधानं, रागापरागौ भर्तरि, रन्ध्रं च प्रकृतीनां तापसवैदेहकव्यञ्जनाभ्यामुपलभेत।

14. Write short notes on **any two** :

[3×2]

योगक्षेमः, सत्री, अपसर्पः, निसृष्टार्थः

